

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาคู่มือการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา โรงเรียนมัธยมพัชรกิตติยาภา ๓ สุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา (Research and Development) มีวัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการการนิเทศภายใน โรงเรียนมัธยมพัชรกิตติยาภา ๓ สุราษฎร์ธานี 2) เพื่อพัฒนาคู่มือการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา โรงเรียนมัธยมพัชรกิตติยาภา ๓ สุราษฎร์ธานี 3) เพื่อประเมินความเหมาะสมของคู่มือการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา โรงเรียนมัธยมพัชรกิตติยาภา ๓ สุราษฎร์ธานี ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 แบบบันทึกการประชุมการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากคณะครูทุกคนในโรงเรียน ให้เป็นผู้ร่วมสนทนากลุ่ม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้านสภาพปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา โดยการจัดทำแนวคำถามเพื่อใช้ในการสนทนากลุ่มให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีจุดมุ่งหมายในการรวบรวมข้อมูล ทศนคติ ความเชื่อ ความรู้สึก ประสบการณ์และปฏิกิริยาของผู้เข้าร่วมสนทนา ในแนวทางที่ยืดหยุ่น และมีความเป็นไปได้ เพื่อให้ได้รายละเอียดของเรื่องที่ต้องการ ขั้นตอนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาคู่มือการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา โรงเรียนมัธยมพัชรกิตติยาภา ๓ สุราษฎร์ธานี ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยผ่านผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พบว่า มีความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา การใช้ภาษา การออกแบบ รูปเล่มและมีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC สูงสามารถนำไปใช้ได้จริงขั้น ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเหมาะสมของคู่มือการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา โรงเรียนมัธยมพัชรกิตติยาภา ๓ สุราษฎร์ธานี จำนวน 14 ข้อ ประกอบด้วย ด้านเนื้อหา การใช้ภาษา การออกแบบ รูปเล่ม ซึ่งผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พบว่า ข้อคำถามแต่ละข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.50 แสดงว่า คำถามมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาของคู่มือการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา โรงเรียนมัธยมพัชรกิตติยาภา ๓ สุราษฎร์ธานี และดำเนินการให้ผู้บริหารและครูผู้สอนจำนวน 60 คน เป็นผู้ประเมินความเหมาะสมของคู่มือการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา โรงเรียนมัธยมพัชรกิตติยาภา ๓ สุราษฎร์ธานี

สรุปผล

ผลการดำเนินการพัฒนาคู่มือการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา โรงเรียนมัธยมพัชรกิตติยาภา ๓ สุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยสรุปได้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา โรงเรียนมัธยมพัชรกิตติยาภา ๓ สุราษฎร์ธานี

ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานนิเทศภายในแบบคู่สัญญา โรงเรียนมัธยมพัชรกิติยาภา ๓ สุราษฎร์ธานี โดยการจัดสนทนากลุ่มจากคณะครูทุกคนในโรงเรียนให้เป็นผู้ร่วมสนทนากลุ่ม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้านสภาพปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา สรุปผลจากการสนทนากลุ่มแยกตามประเด็น ต่อไปนี้

1. สภาพปัญหาและความต้องการ จากการสนทนากลุ่ม พบว่า คณะครูส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในความหมายที่แท้จริงของคำว่า การนิเทศภายในแบบคู่สัญญา ว่าเป็นอย่างใด มีหลักในการดำเนินการอย่างไร มีขั้นตอน กระบวนการในการดำเนินการอย่างไร ใครควรมีบทบาทอย่างไร ส่วนใหญ่เข้าใจว่าเป็นการนิเทศเพื่อให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันเท่านั้น ไม่รู้ว่าจะเริ่มต้นอย่างไร ที่ผ่านมามีการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในหลายด้าน แต่ไม่ทราบว่าจะเรื่องใดเป็นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการที่เกี่ยวกับการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาบ้าง เพราะส่วนใหญ่จะดำเนินการเพื่อวัตถุประสงค์ในการจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนเท่านั้น ส่วนในด้านความต้องการ พบว่าคณะครูต้องการให้สร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาให้แก่คณะครูทุกคนในโรงเรียนให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจน อาจดำเนินการในรูปแบบการอบรมให้ความรู้ หรือดำเนินการศึกษาด้วยตนเอง โดยศึกษาจากเอกสารคู่มือการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาของโรงเรียน ก็จะช่วยให้การดำเนินงานนิเทศภายใน มีความเจริญก้าวหน้าและประสบผลสำเร็จได้ อันเนื่องมาจากการได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถในการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาของคณะครู

2. การวางแผนและกำหนดทางเลือกจากการสนทนากลุ่ม พบว่า ไม่มีการดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวกับการวางแผนการนิเทศภายใน ดังนั้นก่อนการดำเนินการ ควรมีการสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คณะครูทุกคน โดยเฉพาะผู้รับผิดชอบที่ฝ่ายบริหารมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการนิเทศภายใน ในด้านความต้องการ พบว่า ควรมีการสร้างความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้แก่ผู้รับผิดชอบเพื่อจะได้เป็นแกนนำในการดำเนินการต่อไป

3. การสร้างสื่อ เครื่องมือนิเทศและการพัฒนาวิธีการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา จากการสนทนากลุ่ม พบว่าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ไม่มีการดำเนินการวิเคราะห์ความต้องการใช้สื่อ และเครื่องมือนิเทศ การส่งเสริมการผลิตสื่อและเครื่องมือนิเทศ การกำกับติดตามประเมินผลการใช้สื่อ และเครื่องมือนิเทศ และไม่พบการพัฒนาคู่มือนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมพัชรกิติยาภา ๓ สุราษฎร์ธานี แต่พบว่ามีการใช้สื่อในการนิเทศรูปแบบหนึ่งก็คือ แบบบันทึกการนิเทศการสอน ซึ่งประกอบไปด้วยแบบตรวจสอบประเมินผลการจัดการเรียนรู้ และแบบสังเกตการณ์สอนในชั้นเรียนเป็นหลัก มีการกำหนดหลักการให้หัวหน้ากลุ่มสาระเป็นผู้นิเทศครูผู้สอน หรือครูผู้สอนนิเทศกันเองก็ได้ โดยดำเนินการนิเทศให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันแล้วส่งคืนแบบบันทึกนี้ที่ฝ่ายวิชาการตามกำหนดเวลา ส่วนใหญ่เป็นช่วงก่อนปิดภาคเรียน การนิเทศการสอนจะมีความเป็นกัลยาณมิตรสูง ทำให้การพัฒนาตนเองจากการนิเทศได้ผลน้อย ส่วนในด้านความต้องการ พบว่าครูต้องการให้มีการสร้างความรู้ความเข้าใจในรูปแบบ

วิธีการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา เพื่อให้คณะครูนำมาใช้อย่างเหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนก็จะเป็นการดีอย่างยิ่ง

4. การปฏิบัติการนิเทศภายใน จากการสนทนากลุ่ม พบว่า ไม่มีแผนการนิเทศภายในที่เป็นรูปแบบชัดเจน แต่มีการดำเนินการในลักษณะการประชุมประจำเดือน การประชุมฝ่ายบริหาร การประชุมหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่ส่วนใหญ่ดำเนินการเพื่อรับนโยบายหรือแนวปฏิบัติจากหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อรับทราบและปฏิบัติร่วมกัน หรือเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาต่าง ๆ มากกว่าที่จะดำเนินการวางแผนและปฏิบัติการตามแผนการนิเทศอย่างเต็มรูปแบบ ส่วนในด้านความต้องการ พบว่า ควรมีการดำเนินการจัดทำแผนการนิเทศที่ชัดเจน มีการนิเทศตามแผนที่กำหนด มีการประสานงาน มีการสร้างขวัญกำลังใจ มีการกำกับติดตาม การจัดการเรียนการสอน มีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เกี่ยวข้องและมีการประเมินผลการดำเนินงานนิเทศภายใน

5. การประเมินผลและรายงานผลจากการสนทนากลุ่ม พบว่าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการประเมินผล การจัดทำรายงาน การวิเคราะห์ผลการประเมิน การสรุป และการจัดทำรายงานเผยแพร่ ผลการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมพัชรกิติยาภา ๓ สุราษฎร์ธานี ที่เป็นรูปธรรม ด้านความต้องการ พบว่า ควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการประเมินผล การจัดทำรายงาน การวิเคราะห์ผลการประเมิน การสรุป และการจัดทำรายงานเผยแพร่ผลการนิเทศภายใน สำหรับให้คณะครูและผู้เกี่ยวข้องได้ศึกษาและนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาต่อไป

นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่มครั้งนี้ คือ ควรมีการจัดระบบการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรม โดยเริ่มจากการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาให้แก่คณะครูทุกคน ส่วนรูปแบบการให้ความรู้นอกจากการที่จะเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แล้ว ควรมีเอกสารคู่มือการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาในที่รวบรวมความรู้เกี่ยวกับการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา กระบวนการนิเทศ บทบาทของคู่สัญญา การจัดกิจกรรมการนิเทศภายใน และเครื่องมือที่จำเป็นในการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน สำหรับให้คณะครูทุกคนได้ศึกษาเพิ่มเติมและทบทวนความรู้ตลอดจนนำไปใช้จริงในการปฏิบัติงานได้ก็จะเป็นการดีอย่างยิ่ง

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาคู่มือการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาของโรงเรียนมัธยมพัชรกิติยาภา ๓ สุราษฎร์ธานี

ผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยและสภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคู่มือการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา ของโรงเรียนมัธยมพัชรกิติยาภา ๓ สุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้จัดทำโครงร่างคู่มือประกอบด้วยส่วนประกอบต่าง ๆ และเนื้อหาสาระ คือ คำนำ สารบัญ บทที่ 1 บทนำ วัตถุประสงค์ ประโยชน์ของคู่มือ บทที่ 2 แนวทางการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา บทที่ 3 การจัดกิจกรรมนิเทศภายในแบบคู่สัญญา แบ่งออกเป็น 2 กิจกรรม ดังนี้ 1) กิจกรรมการเยี่ยมชั้นเรียน และ 2) กิจกรรมการให้คำปรึกษาแนะนำ บทที่ 4 การประเมินผลและการรายงานผลการประเมินโครงการนิเทศภายใน

นำโครงร่างคู่มือเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ แก้ไข ปรับปรุง นำโครงร่างคู่มือที่ปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อหาค่าความตรงเชิงเนื้อหาโดยได้ค่า IOC เท่ากับ 0.84 ซึ่งสูงพอที่จะนำไปใช้ในการวิจัย ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ได้คู่มือที่มีความสมบูรณ์นำไปใช้ได้จริง

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้คู่มือและการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา โรงเรียนมัธยมพัชรกิติยาภา ๓ สุราษฎร์ธานี

ผลการทดลองใช้คู่มือและประเมินความเหมาะสมของคู่มือการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาของโรงเรียนมัธยมพัชรกิติยาภา ๓ สุราษฎร์ธานี โดยผู้บริหารและครูผู้สอนพบว่า มีความเห็นในระดับมาก โดยภาพรวมแล้วผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า คู่มือการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาของโรงเรียนมัธยมพัชรกิติยาภา ๓ สุราษฎร์ธานี ทั้งภาพรวมและรายด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่า 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านเนื้อหา ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า เนื้อหาของคู่มือครอบคลุมวัตถุประสงค์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนเนื้อหาเหมาะสมกับสถานภาพของสถานศึกษา การจัดลำดับขั้นนำเสนอเนื้อหา ความถูกต้องของเนื้อหา ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา และความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. ด้านการใช้ภาษา ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนครูผู้สอนมีความเห็นว่าเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า ความถูกต้องในการเขียนไวยากรณ์ในการเขียนอธิบายและความเหมาะสมของภาษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. ด้านการออกแบบ ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกประเด็น เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ดังนี้ ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษรแบบอักษรที่ใช้อ่านได้ชัดเจน ความชัดเจนของแผนภาพและตาราง และความเหมาะสมของการเน้นข้อความโดยใช้แบบอักษรและสี

4. ด้านรูปเล่ม ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนครูผู้สอนมีความเห็นว่าเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาประเด็นพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกประเด็น เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ดังนี้ ความเหมาะสมในการวางตัวอักษร ความเหมาะสมขนาดของเล่ม และความเหมาะสมในการใช้แผนภาพหรือตารางประกอบ

อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้ได้คู่มือการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา ของโรงเรียนมัธยมพัชรกิติยาภา ๓ สุราษฎร์ธานี จำนวน 1 เล่ม ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ทั้ง 3 ขั้นตอน ดังรายละเอียดที่กล่าวมาแล้วข้างต้น มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา โรงเรียนมัธยมพัชรกิติยาภา ๓ สุราษฎร์ธานี

ผลการศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา โรงเรียนมัธยมพัชรกิติยาภา ๓ สุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา โดยประยุกต์ใช้เทคนิคการจัดสนทนากลุ่ม แยกตามประเด็นต่อไปนี้

1. สภาพปัญหาและความต้องการ พบว่า ครูส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา มีหลักในการดำเนินการอย่างไร มีขั้นตอนและกระบวนการอย่างไร ซึ่งสอดคล้องกับชาญชัย ไพยมารมณ (2553) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนแม่อนวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 พบว่า สภาพปัญหา คือ คณะครูส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจ ในระบบการนิเทศภายใน ส่วนด้านความต้องการ พบว่าครูต้องการให้สร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาให้แก่คณะครูทุกคนในโรงเรียนให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจน อาจดำเนินการในรูปแบบการอบรมให้ความรู้ หรือดำเนินการศึกษาด้วยตนเอง โดยศึกษาจากเอกสารคู่มือการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา ของโรงเรียน ก็จะช่วยให้การดำเนินงานนิเทศภายในมีความเจริญก้าวหน้าและประสบผลสำเร็จได้ อันเนื่องมาจากการได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถในการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาของคณะครู

2. การวางแผนและกำหนดทางเลือก พบว่า ไม่มีการดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวกับการวางแผนการนิเทศภายใน ซึ่ง สอดคล้องกับ อนันต์ เชื้อทอง (2552) ได้วิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า ขาดการนิเทศภายในเพราะมีเวลาน้อย ระบบไม่ชัดเจนและไม่ต่อเนื่อง การวางแผนและกำหนดทางเลือกไม่เป็นระบบและไม่ชัดเจน และสอดคล้องกับ ชาญชัย ไพยมารมณ (2553) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนแม่อนวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 พบว่า ยังไม่มีการดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับการนิเทศภายใน ส่วนด้านความต้องการ พบว่า ควรมีการสร้างความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้แก่ผู้รับผิดชอบ เพื่อจะได้เป็นแกนนำในการดำเนินการต่อไป

3. การสร้างสื่อ เครื่องมือนิเทศและการพัฒนาวิธีการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา พบว่า ที่ผ่านมาไม่มีการดำเนินการวิเคราะห์ความต้องการใช้สื่อและเครื่องมือนิเทศ ขาดการส่งเสริมการผลิตสื่อและเครื่องมือนิเทศ การกำกับติดตามประเมินผลการใช้สื่อ และไม่พบการพัฒนาคู่มือการนิเทศ

ภายในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ อนันต์ เชื้อทอง (2552) ได้วิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการนิเทศภายใน โรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า ขาดสื่อที่มี ประสิทธิภาพ การนิเทศขาดกัลยาณมิตร ส่วนด้านความต้องการ พบว่า ครูต้องการให้สร้างความรู้ ความเข้าใจในรูปแบบวิธีการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา เพื่อให้คณะครูนำมาใช้อย่างเหมาะสมกับสภาพ ของโรงเรียน

4. การปฏิบัติการนิเทศภายใน พบว่า ไม่มีแผนการนิเทศภายในที่เป็นรูปแบบชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ อนันต์ เชื้อทอง (2552) ได้วิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ผลการศึกษาพบว่า ขาดการนิเทศภายใน เพราะมีเวลาน้อย ระบบไม่ชัดเจนและไม่ต่อเนื่อง การวางแผนและกำหนดทางเลือกไม่เป็นระบบและ ไม่ชัดเจน ส่วนด้านความต้องการ พบว่า ควรมีการดำเนินการจัดทำแผนการนิเทศที่ชัดเจน มีการนิเทศ ติดตามแผนที่กำหนด มีการประสานงาน มีการสร้างขวัญกำลังใจ มีการกำกับติดตาม จัดการเรียนการสอน ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างผู้เกี่ยวข้องและมีการประเมินผลการดำเนินงานนิเทศภายใน

5. การประเมินผลและรายงานผล พบว่า ที่ผ่านมามีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ ในการประเมินผล การจัดทำรายงาน การวิเคราะห์ผล การประเมินผล การสรุป และการจัดทำรายงาน เผยแพร่ผลการนิเทศภายในที่เป็นรูปธรรมซึ่งสอดคล้องกับ อนันต์ เชื้อทอง (2552) ได้วิจัยเรื่อง สภาพ และปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ขาดการประเมินผลการนิเทศภายใน และไม่มีการนำผลการนิเทศมาวิเคราะห์แล้วแจ้งให้ผู้รับการ นิเทศทราบ เพื่อนำผลการนิเทศไปปรับปรุงพัฒนาต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาคู่มือการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาของโรงเรียนมัธยม พชรกิตติยาภา ๓ สุราษฎร์ธานี

ผลการพัฒนาคู่มือการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา ของโรงเรียนมัธยมพชรกิตติยาภา ๓ สุราษฎร์ธานี พบว่า กลุ่มเป้าหมายขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา จึงได้ศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศภายใน ศึกษาเอกสาร หลักการเขียนคู่มือจากตำรา แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้เนื้อหาครบถ้วนมาร่างคู่มือการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา เสนอ อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ แก้ไข ปรับปรุง นำโครงร่างคู่มือที่ปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จนได้คู่มือ ที่มีความสมบูรณ์นำไปใช้ได้จริง ซึ่ง ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์ และมาเรียม นิลพันธ์ (2552 : 17 - 18) ที่ได้ อธิบายกับลักษณะคู่มือที่ดีว่า แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านแรก คือ ด้านเนื้อหา รายละเอียดในคู่มือ ควรตรงกับเนื้อหาที่ศึกษาและไม่ยากเกินไปจนทำให้ไม่มีผู้สนใจหยิบอ่าน การนำเสนอเนื้อหาควรให้ เหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ของผู้ที่จะศึกษา ข้อมูลที่มีอยู่ในคู่มือนั้น ผู้อ่านสามารถประยุกต์ใช้ได้ เนื้อหา เหมาะสมที่จะนำไปใช้อ้างอิง ควรมีกรณีตัวอย่างประกอบในบางเรื่องเพื่อทำความเข้าใจง่าย และควร

มีการปรับปรุงให้ทันสมัยเสมอ ด้านที่สอง คือ รูปแบบตัวอักษรที่ใช้ควรมีขนาดตัวโต และรูปแบบที่ชัดเจน อ่านง่าย เหมาะสมกับผู้ใช้ ควรมีรูปภาพประกอบ ลักษณะการจัดรูปเล่มทำให้น่าสนใจ ใช้ภาษาให้เข้าใจง่าย เหมาะสมกับผู้ใช้ ระบบการนำเสนอควรเป็นจากง่ายไปหายาก เป็นเรื่อง ๆ ให้ชัดเจน ด้านที่สาม คือ ด้านการนำไปใช้ ควรระบุขั้นตอนวิธีการใช้ให้ชัดเจน มีแผนภูมิ มีตาราง มีตัวอย่างประกอบ ให้สามารถนำไปปฏิบัติได้ มีข้อมูลสามารถใช้เพื่อการประสานงานต่าง ๆ ได้สะดวก บอกสิทธิประโยชน์ และข้อควรปฏิบัติให้เข้าใจง่าย และสมมาตร ประจวบ (2547 : 83) ที่ได้อธิบายกับลักษณะคู่มือที่ดี นั้น ควรมีลักษณะในประเด็นหลัก ๆ ดังนี้ 1) ด้านเนื้อหา ต้องถูกต้อง และครอบคลุมสาระของคู่มือนั้น 2) การจัดลำดับข้อมูล นำเสนอเป็นขั้นตอนเข้าใจง่าย 3) รายละเอียดของคู่มือต้องชัดเจนเข้าใจง่าย 4) ผู้ได้อ่านแล้วสามารถนำไปปฏิบัติได้ 5) รูปแบบของคู่มือสวยงามและทนต่อการใช้ ซึ่งสอดคล้องกับ บุศรีจันทร์ ทับแบน (2552) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาคู่มือการนิเทศภายในของโรงเรียนในกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 9 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระนอง พบว่า การพัฒนาคู่มือนิเทศภายในของโรงเรียน ได้จากการศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศภายใน ศึกษาเอกสาร หลักการเขียนคู่มือ จากตำรา แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้เนื้อหาครบถ้วนมากร่างคู่มือการนิเทศภายในของโรงเรียนในกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 9 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระนอง และสอดคล้องกับชาญชัย ไพอารมณ (2553) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนแม่อนวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 พบว่า ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการดำเนินงานนิเทศภายใน จัดทำคู่มือการดำเนินงาน แล้วศึกษาผลการพัฒนาการดำเนินงานนิเทศภายในโดยใช้คู่มือในการดำเนินงานนิเทศภายใน

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้คู่มือและการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการนิเทศภายในแบบคู้สัญญา โรงเรียนมัธยมพัชรกิตติยาภา ๓ สุราษฎร์ธานี

ผลการทดลองใช้คู่มือและการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการนิเทศภายในแบบคู้สัญญา โรงเรียนมัธยมพัชรกิตติยาภา ๓ สุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมแล้วผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า คู่มือการนิเทศภายในแบบคู้สัญญา ทั้งภาพรวมและรายด้านมีความเหมาะสมระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่า ทั้ง 4 ด้าน เป็นดังนี้

1. ด้านเนื้อหา ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า เนื้อหาของคู่มือครอบคลุมวัตถุประสงค์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนเนื้อหาเหมาะสมกับสถานภาพของสถานศึกษา การจัดลำดับขั้นนำเสนอเนื้อหา ความถูกต้องของเนื้อหา ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา และความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
2. ด้านการใช้ภาษา ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารเห็นว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนครูผู้สอนมีความเห็นว่าเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และเมื่อ

พิจารณารายประเด็นพบว่า ความถูกต้องในการเขียนไวยากรณ์ในการเขียนอธิบายและความเหมาะสมของภาษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. ด้านการออกแบบ ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกประเด็น เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ดังนี้ ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษร แบบอักษรที่ใช้ อ่านได้ชัดเจน ความชัดเจนของแผนภาพและตาราง และความเหมาะสมของการเน้นข้อความโดยใช้แบบอักษรและสี

4. ด้านรูปเล่ม ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนครูผู้สอนมีความเห็นว่าเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกประเด็น เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ดังนี้ ความเหมาะสมในการวางตัวอักษร ความเหมาะสมขนาดของเล่ม และความเหมาะสมในการใช้แผนภาพหรือตารางประกอบ

จากผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือทั้ง 4 ด้านตามความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารและครูผู้สอน ผลปรากฏว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งด้านเนื้อหา การใช้ภาษา การออกแบบ และรูปเล่ม โดยผู้บริหารและครูผู้สอนมีความเห็นว่าเนื้อหาของคู่มือครอบคลุมวัตถุประสงค์มีความเหมาะสม มีการจัดลำดับขั้นนำเสนอ เนื้อหา มีความถูกต้อง ชัดเจน ขนาดตัวอักษรที่ใช้เหมาะสม อ่านได้ชัดเจน ขนาดของรูปเล่มเหมาะสม ดังนั้น จึงสามารถที่จะนำไปใช้เป็นคู่มือสำหรับใช้ในการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา โรงเรียนมัธยมพัชรกิติยาภา ๓ สุราษฎร์ธานี ได้ เนื่องจากผลการประเมินความเหมาะสมทั้งจากผู้บริหารและครูผู้สอนมีความเห็นที่สอดคล้องกัน แสดงให้เห็นว่า โดยรวมคู่มือการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา โรงเรียนมัธยมพัชรกิติยาภา ๓ สุราษฎร์ธานี สามารถนำไปใช้เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาที่ดีขึ้น พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกต่อการจัดกิจกรรมการนิเทศภายใน ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการนิเทศ และมีกระบวนการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบซึ่งเป็นแนวทางในการประกันคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับพัชรี ทองอัม (2553) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนราชภัฏพัฒนา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า การพัฒนาการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้กลยุทธ์การประชุมปฏิบัติการ การสังเกตการณ์สอน การตรวจแผนการสอน และการประเมินความพึงพอใจในการดำเนินการพัฒนา เมื่อครบ 2 วงรอบแล้ว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองของบุคลากรครูภายในโรงเรียนเป็นอย่างดี การดำเนินงานการนิเทศภายในมีความชัดเจน บุคลากรสามารถนิเทศกันเองได้ทุกขณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการออกแบบการจัดการเรียนรู้ซึ่งจะเป็นมูลฐานนำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิद्यฐานะที่สูงขึ้นได้ และสอดคล้องกับ วุฒนา ทับแบน (2552 : 11) ได้ศึกษาและสรุปไว้ว่า คู่มือที่ดีจะต้องมีเนื้อหาเหมาะสม ถูกต้องและครอบคลุม

เนื้อหาสาระของคู่มือมีนั้น มีการจัดข้อมูลเรียงลำดับ นำเสนอเป็นขั้นตอนที่เข้าใจง่าย รายละเอียดของคู่มือชัดเจน ไม่ยากเกินไป ผู้ใช้คู่มืออ่านแล้วสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง มีกรณีตัวอย่างประกอบ เพื่อจะได้ทำความเข้าใจได้ง่าย และ รูปเล่ม เป็นรูปแบบที่สวยงาม ชัดเจน และทนต่อการใช้งาน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การพัฒนาคู่มือการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา ของโรงเรียนมัธยมพัชรกิติยาภา ๓ สุราษฎร์ธานีทั้งภาพรวมและรายด้านมีความเหมาะสมมาก ดังนั้นเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกต่อการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในแก่ครูและผู้เกี่ยวข้อง ให้สามารถนำคู่มือไปใช้ได้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนมัธยมพัชรกิติยาภา ๓ สุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลไปใช้

1.1 โรงเรียนควรประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความเข้าใจแก่ครูและผู้เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของครูกับการนิเทศภายในและชี้แจงขั้นตอนการนำคู่มือไปใช้ในการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา ศึกษาคู่มือให้ละเอียด เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

1.2 โรงเรียนควรนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมพัชรกิติยาภา ๓ สุราษฎร์ธานี เกี่ยวกับการการนิเทศภายในโดยมอบหมายให้ครูและผู้เกี่ยวข้องศึกษาคู่มือเพื่อประกอบการปฏิบัติหน้าที่ทั้งในภาคเรียนที่ 1 และภาคเรียนที่ 2 ซึ่งอาจทำให้ครูสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการนิเทศภายในได้

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยการพัฒนาคู่มือการนิเทศภายใน ในรูปแบบอื่น ๆ

2.2 ควรมีการวิจัยปัจจัยที่เอื้อต่อการนิเทศภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา

2.3 ควรมีการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา เพื่อหารูปแบบการนิเทศที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่ผู้เรียนและสถานศึกษาต่อไป